

علوم و فنون ادبی ۱

۱- گزینه «۲» - بررسی بیت‌ها:

الف) این بیت دارای مفاخره است و شاعر آن را در ستایش خود سروده است.

ب) این بیت دارای قافیه و حروف قافیه دشوار است.

ج) در این بیت اصطلاح عرفانی به کار رفته است. مانند «وحده لا شریک له». بنابراین گزینه «۲» پاسخ پرسش است.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم هجری و ویژگی‌های سبکی آن)

۲- گزینه «۴» - گزینه‌های «۱» تا «۳» در مورد زبان و ادبیات فارسی در دوره مورد نظر درست هستند. اما سبک شعر در نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم متحول شد و عمدتاً با شیوه شاعری پیش از آن، متمایز گردید و مقدمه ظهور «سبک عراقی» در شعر فارسی شد.

بنابراین گزینه «۴» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۳- گزینه «۱» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: بیتی حماسی است و شعر حماسی یکی از انواع رایج شعر در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم است.

گزینه «۲»: این بیت، با توجه به لغات عربی که در آن به کار رفته است و با توجه به مفهومی که دارد، مربوط به سده ششم هجری است.

گزینه «۳»: در این گزینه شاعر از اوضاع زمانه خود گله و شکایت می‌کند و این یکی از موضوعات رایج شعر در سده ششم هجری است.

گزینه «۴»: این بیت، بیتی عرفانی است و سنایی آغازگر این نوع شعر در سده ششم هجری بود.

بنابراین غیر از بیت گزینه «۱»، که مربوط به سبک خراسانی است، دیگر بیت‌ها در سده ششم هجری سروده شده‌اند.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۴- گزینه «۱» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: با توجه به طرز قرار گرفتن قافیه‌ها، این شعر در قالب مثنوی سروده شده است. این شعر لحن روایی و داستانی دارد و شاعر مقصود خود را در قالب تمثیل و داستان بیان کرده است. در این شعر واژگان عربی فراوانی به کار رفته است؛ مانند حد، هیبت، حشمت، صولت، تهویل به معنای ترس و وحشت.

گزینه «۲»: مقصود اصلی شعر در این گزینه درست نیامده است. زیرا هدف اصلی شاعر در آن، اثبات این است که انسان‌ها در شناخت کامل خداوند ناتوان هستند و شعر مضمون عرفانی دارد. عدم کاربرد واژگان مهجور فارسی درست است. به کار نرفتن تشبیه نیز درست است.

گزینه «۳»: مضمون شعر درست آمده است. این شعر ویژگی‌های شعر قرن ششم هجری را دارد. از جمله به کارگیری داستان‌سرایی و افزایش کاربرد لغات عربی، بیان کردن حس دینی و... . زبان این شعر نسبتاً ساده است.

گزینه «۴»: کاربرد واژگان مهجور فارسی درست نیست. عدم کاربرد لغات عربی نیز اشتباه است و واژگان عربی بسیاری در شعر به کار رفته است. همان‌طور که گفته شد، این شعر ویژگی‌های شعر قرن ششم هجری را دارد. به این ترتیب ویژگی‌های آورده شده در گزینه «۱» درست هستند.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۵- گزینه «۳» - بیت گزینه «۳» مفهوم و مضمون عرفانی دارد. در این بیت واژه‌های «غسل»، «عدم» و «بقا» عربی هستند. هم‌چنین در بیت واژه‌های «عدم» و «بقا» که امری غیر حسی و عقلی هستند، به رود نیل و بقا تشبیه شده‌اند. دیگر بیت‌ها فاقد ویژگی‌های مورد نظر هستند.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۶- گزینه «۴» - موارد آورده شده در گزینه‌های «۱» تا «۳» درست هستند و تنها ویژگی آورده شده در گزینه «۴» درست نیست؛ زیرا شکل‌گیری دولت سلجوقی بود که باعث توجه نویسندگان به فارسی نویسی شد نه دولت غزنوی.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۷- گزینه «۳» - سجع به کار نرفته است. بنابراین همه گزینه‌ها به جز گزینه «۳» نثر موزون هستند. ویژگی اصلی نثر موزون به کارگیری سجع است. سجع در نثر مانند قافیه در شعر است؛ بنابراین نثر موزون یا آهنگین با بهره‌گیری از جمله‌های کوتاه، خود را به شعر نزدیک می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در گزینه «۱» واژه‌های «کرامت»، «ولایت» و حکایت با یکدیگر سجع متوازی دارند.

گزینه «۲»: در این گزینه واژه‌های «عاشقان»، «آشنایان» و «عارفان» با یکدیگر سجع متوازی و مطرف دارند.

گزینه «۴»: در این گزینه واژه‌های «شنوی»، «رسی» و «بینی» با یکدیگر سجع متوازی و مطرف دارند.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۸- گزینه «۱» - متن آورده شده در صورت سؤال و متن گزینه «۱» ویژگی‌های نثر فنی را دارند که یکی از انواع رایج نثر در قرن ششم هجری است. برخی از این ویژگی‌ها عبارتند از کاربرد واژگان عربی، استفاده از ترکیبات دشوار و آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان. متن‌های گزینه‌های دیگر متعلق به دوره سامانیان هستند. زیرا زبان آنها ساده و جمله‌ها کوتاه هستند. همچنین کاربرد لغات عربی نسبت به دوره بعد کمتر است. بنابراین گزینه «۱» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم هجری و ویژگی‌های سبکی آن)

۹- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: متن ویژگی‌های نثر دوره سامانی را ندارد. زیرا نثر دوره سامانی نثری ساده است و کاربرد واژگان فارسی بر عربی غلبه دارد. همچنین نثر آن دوره ایجاز و اختصار دارد و جمله‌ها کوتاه هستند. در حالی که متن آورده شده در صورت سؤال فاقد این ویژگی‌ها است. زبان متن نسبت به متن دوره قبل دشوارتر است و اکثر واژگان عربی هستند.

گزینه «۲»: در این گزینه حذف فعل بدون قرینه درست نیست؛ در جمله در انواع علوم متنوع باشد و در اطراف رسوم مستطرف، در جمله دوم فعل «باشد» به قرینه حذف شده است نه بدون قرینه. همچنین در جمله در مجلس معاشرت خوش‌روی، فعل «بود» به قرینه حذف شده است. بیشتر بودن واژگان فارسی نسبت به واژگان عربی نیز غلط است زیرا اکثر لغات متن عربی هستند؛ مانند شاعر، سلیم‌الطهره، عظیم‌الفکره، صحیح‌الطبع، جیدالرویه، اطراف، رسوم، مستطرف و ... دشوار بودن زبان متن درست است.

گزینه «۳»: متن مورد نظر ویژگی‌های نثر قرن ششم را دارد؛ از جمله کاربرد واژگان و لغات مهجور عربی مانند مستطرف، ترکیبات دشوار و حذف فعل به قرینه. ترکیبات دشوار متن عبارتند از «سلیم‌الطهره»، «عظیم‌الفکره»، «صحیح‌الطبع»، «جیدالرویه» و «دقیق‌النظر». واژه مستطرف از واژگان مهجور عربی است. همچنین ترکیبات آورده شده همگی جزو این ویژگی محسوب می‌شوند. حذف فعل به قرینه نیز درست است.

گزینه «۴»: ویژگی اول آورده شده در این گزینه درست است و متن متعلق به قرن ششم است. در جمله «در مجلس محاورت خوش‌گوی بود و در مجلس معاشرت خوش‌روی»، بین واژه‌های «محاورت» و «معاشرت» و نیز بین «خوش‌روی» و «خوش‌گوی» سجع متوازی وجود دارد. دو ویژگی بعدی آورده شده در این گزینه درست هستند. بنابراین همه موارد گفته شده در گزینه «۳» درست هستند.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در قرن پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن)

۱۰- گزینه «۱» - در بین متن‌های چهار گزینه تنها متن گزینه «۱» نثر فنی محسوب می‌شود. آوردن شعر عربی در میان متن یکی از ویژگی‌های متن آورده شده است که در نثر فنی کاربرد دارد. متن گزینه‌های «۲» و «۴» مسجع هستند و نثر موزون محسوب می‌شوند. متن گزینه «۳» ویژگی‌های نثر فنی را ندارد. (جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم هجری و ویژگی‌های سبکی آن)

۱۱- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: این متن متنی داستانی نیست و در آن تشبیه به کار نرفته است. لغات عربی متن عبارتند از «رعا»، «انصاف» و «غله».

گزینه «۲»: متن این گزینه حکایت است نه داستان. همچنین در آن تشبیه به کار نرفته است. لغات عربی متن عبارتند از: «مسئله»، «نعمت» و «ملک». همچنین بزرگمهر عربی شده بزرگمهر است.

گزینه «۳»: متن این گزینه نثری داستانی است. در متن دو مورد تشبیه به کار رفته است: آسمان به آینه و اشک به در و گهر تشبیه شده است. برخی واژه‌های عربی متن عبارتند از «بط»، «ساکن»، «مجاورت»، «مصادقت»، «غدار» و ...

گزینه «۴»: متن این گزینه مانند متن‌های گزینه‌های «۱» و «۲» داستانی نیست و در آن تشبیه به کار نرفته است. در این متن اصطلاحات پزشکی عربی به کار رفته است مانند علت، اعلال، معالجت. به این ترتیب تنها متن گزینه «۳» دارای ویژگی‌های خواسته شده است.

(جعفری) (درس دهم - زبان و ادبیات فارسی در قرن پنجم و ششم هجری و ویژگی‌های سبکی آن)

۱۲- گزینه «۴» - در گزینه «۴» واژه‌های «این» و «وان»، «زاید» و «زاید» و «حسد» و «احد» با هم سجع متوازی دارند و واژه‌های «نور» و «بخل» با هم سجع متوازن دارند. به همین دلیل این بیت دارای موازنه است. در بیت‌های گزینه‌های دیگر موازنه به کار نرفته است.

(جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیح)

۱۳- گزینه «۲» - بررسی بیت‌ها:

«الف»: در این بیت دانش به باغ تشبیه شده است.

«ب»: در این بیت واژه‌های دو مصراع دویه‌دو با هم سجع متوازی دارند: «هم» با «هم»، «تابش» با «جنبش»، «آسمان» با «اختران» و «ز رویت» با «برایت». بنابراین در این بیت ترصیح به کار رفته است.

«ج»: در این بیت واژه‌های «کزیشان» با «وزیشان»، «بود» با «بود»، «شاهی» با «مردی» و «پای» و «جای» با هم سجع متوازی دارند و واژه‌های «تخت» و «نام» سجع متوازن دارند. بنابراین این بیت دارای موازنه است. به این ترتیب گزینه «۲» ترتیب موارد خواسته شده را به درستی نشان

می‌دهد. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیح)

۱۴- گزینه «۴» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این گزینه واژه‌های دو قسمت متن با هم سجع متوازی دارند: «ای» با «ای»، «کریمی» با «حکیمی»، «بخشنده» با «پوشنده» و «عطا» با «خطا». بنابراین در این گزینه ترصیح به کار رفته است.

گزینه «۲»: در این بیت واژه‌های «شکرشکن» با «عنبرذقن»، «است» با «است»، «یا» با «یا»، «سخن‌گوی» با «سمن‌بوی»، «من» با «من» و «است» با «است» سجع متوازی دارند و بیت دارای ترصیح است.

گزینه «۳»: در این بیت نیز واژه‌های دو مصراع با یکدیگر سجع متوازی دارند و بیت دارای ترصیح است.

گزینه «۴»: در بیت این گزینه به جز واژه‌های «ولی» و «عدو» که با هم سجع متوازن دارند، بقیه دارای سجع متوازی هستند. بنابراین این بیت دارای موازنه است نه ترصیح. به این ترتیب گزینه «۴» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیح)

۱۵- گزینه «۳» - بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: در این بیت واژه‌های «کریم» با «نبی»، «سجایا» با «برایا»، «شفیع» با «جمیل» سجع متوازن دارند و واژه «شیم» با «امم» سجع متوازی دارد. بنابراین در بیت موازنه به کار رفته است.

گزینه «۲»: در این بیت «چرخ» با «عقل»، «رفیع» با «بزرگ»، «خاک» با «طفل» سجع متوازن دارند و واژه‌های «پایت» و «راحت» و «ارچه» با «ارچه» سجع متوازی دارند. بنابراین در این بیت نیز موازنه به کار رفته است.

گزینه «۳»: در این گزینه واژه‌های دو مصراع با هم سجع ندارند و بیت فاقد آرایه موازنه است.

گزینه «۴»: در بیت این گزینه موازنه به کار رفته است. زیرا واژه‌های دو مصراع با هم سجع متوازی و متوازن دارند.

به این ترتیب گزینه «۳» پاسخ پرسش است. (جعفری) (درس نهم - موازنه و ترصیح)